

Familjedag i Biparadiset – för de vilda bina och framtiden! Foto: Birgit Svensson.

Projekt Biparadiset i Örkelljunga

Ett projekt med samverkan och de vilda bina i fokus

Biparadiset i Örkelljunga

*startades som ett samarbete
mellan kommun och föreningsliv.*

*Inspiration kom bland annat
från Biparadiset i Bokhultet,
utanför Växjö.*

*Här hoppas vi att du skall trivas
lika bra som blommor, bin och andra insekter.*

*Men också att du får möjlighet
att lära en massa bra saker om natur.*

*Och vad hade väl varit mer naturligt
än att det skapas fler biparadis!*

*Om så bara på din balkong
eller i din trädgård.*

Dessa ord möter idag besökaren vid ingången till det kommunala, nu nedlagda och återställda, sandtaget i Örkelljunga. Fyra informationstavlor finns på plats som förklarar de vilda binas situation i förhållande till deras behov. Thomas Öberg fick uppdraget att skriva texten och Mikael Sörensson har i processen bidragit med sin expertis.

En slinga runt området är färdigställd och en provisorisk skylt berättar:

Gå för bi

*Många arter av vilda bin
trivs där marken är sliten.
Där kommer de åt
att gräva sina bon.
Därför har vi gjort en stig
för dig som gillar att vandra
och "slita".
Den är cirka 800 meter
och går runt hela Biparadiset,
"förbi" öppna landskap
och tät lummig skog.
Följ den röda markeringen
– eller ströva fritt.*

Håll ut!

*Vi planerar efterhand
för nya skyltar längs stigen
som skall informera
om bin
och annat intressant
om natur.*

Informationstavlorna vid ingången. Foto: Pär Svensson.

*"Gå för bi" med ambition att gynna de vilda bina
– och folkhälsan! Foto: Pär Svensson.*

Men för att ta det från början: Den 16 augusti 2015 såddes ett frö till ett projekt i Örkelljunga. Då höll entomolog Mikael Sörensson en exkursion på Insekternas dag. Denna var förlagd till den gamla banvallen i Vanås där förutsättningarna ansågs vara de rätta. Här fanns både ett sandigt område och en riklig flora. Allt kantat av bryn med träd och buskar. Här kunde vildbin och andra insekter hitta både boplatser och mat, skydd och värme.

Det blev en lyckad dag och Sörenssons inspirerande berättelser gav mersmak. Det stod klart för oss som deltog att de solitära bina för en tynande tillvaro i ett allt mer monotont landskap. Det blev också tydligt hur tungt den biologiska mångfalden vilar på denna insektsgrupp och hur lite många av oss vet om detta.

Ett annat område som varit tilltänkt då exkursionen planerades var det nedlagda sandtaget vid Ekholm som ligger alldeles intill centrala Örkelljunga. Här fanns stora ytor av sandig mark och sydvända sluttningar. Men grästäcket var dessvärre på god väg att ta över efter återställningen i början av tjugohundratalet. Skulle detta urgrävda kommunala område kunna lära oss något om binas liv och vad som håller på att ske?

Tallar och ett tjockt grästäcke var på god väg att ta över. Foto: Pär Svensson.

Planering inför åtgärder. Foto: Patric Carlsson.

Källor till inspiration

Ganska snart kom tipset om *Biparadiset* i Bokhultet utanför Växjö. En liten folder och en projektrapport hämtades snabbt hem från internet. Här fanns mycket att lära om vad du kan göra för att gynna vildbin. Utöver detta material googlades det även fram ett tiotal andra givande texter i ämnet som laddades ned som pdf-filer – en fantastisk möjlighet till kunskapsspridning i dagens IT-samhälle.

Bihotell placeras och monteras. Foto: Pär Svensson.

Och så var det igång. En av de första praktiska uppgifterna var att Daglig verksamhet Vågen fick meterlånga trädstammar från kommunens Gata och Park att borra hål i. Dessa blev till fina bihotell att placera ut och engagemanget kring sysselsättning kopplat till natur tog fart. Nu fanns en samverkan mellan förening och kommun och en projektbeskrivning växte fram. Denna presenterades både i naturskyddsföreningen *Örkelljungabygdens Natur* och kommunens *Naturvårdsgrupp*. Ett antal tjänstemän inom kommunen blev också tillfrågade och inga hinder kom fram – tälten i Ekholm skulle kunna användas till att skapa ett naturområde med vilda bin och biologisk mångfald i fokus. Och eftersom inget skydd eller bevarande av befintliga naturvärden fanns gick allt relativt lätt. Idén formades snart åt det pedagogiska hållet, men för detta behövde vi så klart själva mer kunskap.

Kommunen gav genom Naturvårdsgruppen så ett anslag till inventering av insektsfaunan. Mikael Sörensson fick uppdraget. Leif Sigbo tog sig an utmaningen att inventera floran. Detta inledde en process till kunskap om området och vilka åtgärder som kan vara lämpliga att göra. Ett projektbidrag från Naturskyddsföreningen kom också till för att arbeta fram ett informationsmaterial. Nu var vi snart rustade att skrida till verket på allvar och efter diverse vändor beviljade slutligen Naturvårdsgruppen ytterligare ett anslag att användas till åtgärder i tälten.

Mikael Sörensson på jakt. Foto: Janne Johansson.

Första taget

Fredagen den 25 november 2016 kunde därmed projektet på allvar gå från ord till handling. Starten blev att återställa boplatser åt – backsvalar! Grästäcket och sly skrapades raskt av och perfekt sand för detta ändamål såg åter dagens ljus. En väl avvägd brant väntar nu på att backsvallorna skall hitta dit igen och en efterlängtd insats hade blivit verklighet. Sandmassorna kom dessutom insektslivet till godo. De har lagts ut i vallar till sandälskande bin.

Även en del av markvägen som går genom området har förändrats för att gynna insektslivet och de solitära bina. Den krossten som en gång lagts dit som bärlager har tagits bort. Förhoppningen är att vägen i framtiden skall ha samma kvaliteter som sandiga, grusiga vägar haft historiskt. Slitaget på dessa vägar gjorde att marken inte växte igen och till skillnad från krossten kunde bin gräva sina bon i de luckra kanterna där det även fanns tillgång till näring från olika växter.

En äng är också på väg att skapas. På en yta intill vägen väntar nu öppen mark där det till våren skall sås in ängsfröer. Vi hoppas även att ljungen skall breda ut sig där det är möjligt och en del av de uppväxande tallarna kommer att tas bort för att hålla området öppet så att den befintliga floran kan leva kvar.

En del av körvägen har blivit av med bärlagret för att få fram en "naturlig" väg. Foto: Pär Svensson.

Vilda bin gillar sydvända vallar av sand. Foto: Birgit Svensson.

Inte bara bi

I tåkten finns en vild- och tätvuxen skogsdunge. Vad kan den lära oss? Kanske vad som händer om naturen får klara sig själv.

In i denna lilla dunge är nu anlagt en tillgänglighetsanpassad stig. Den slingrar sig till ett inre *rum* med bänkar. Där kan du sitta och fundera över dina och naturens villkor, eller bara njuta av skugga och fågelkvitter en varm sommardag. En liten skylt lockar till egna funderingar:

Livsviktigt

*Runt dig växer träd,
vilt och fritt.
De ger dig skugga
varma sommardagar.
Eller skydd på vintern
mot kalla vindar.
Träd är livsviktiga,
inte bara för oss!*

*Att fundera på:
Hur hade jorden varit
utan människor
– eller träd?*

*Allt handlar om ekologi = samspelet
mellan levande varelser
och deras miljö.*

Och där utanför skymtar *Biparadiset*, med sina intentioner om samspel mellan natur och människa, i ett föränderligt landskap.

Daglig verksamhet Vågen fixar med bänkar i skogsrummet. Till höger gräsbränning. Foto: Pär Svensson.

Äng på gång där tall och ett tjockt gräställe tidigare dominerade.
Foto: Birgit Svensson.

Vildbin och människor

Vi hoppas att Biparadiset i Örkellunga skall kunna inspirera andra att göra något liknade – som Bokhultet inspirerade oss. Kanske någon av grannkommunerna tar efter och att samverkan kan växa fram. Tänk ett nätverk av unika områden med samma epitet – *Biparadiset* – där vi kan lära av varandra. Kanske den högt flygande idén om en årlig seminariedag kan öppna upp för samverkan och utveckling. I vilket fall kommer bin att surra för allas bästa i tåkten vid Ekholm och kanske även någon backsvala hittar dit och gräver sig ett bo.

Biparadiset i Örkellunga vill därmed på ett konkret sätt föra fram kunskap om vildbin och det man kallar för biologisk mångfald. Men det är också viktigt att understryka att den stora utmaningen ligger utanför Biparadiset och att vi endast ansluter och tar del av den strävan som redan finns genom forskning, myndigheter eller andra initiativ runt om.

Bin och andra insekter tillför stora ekonomiska värden för samhället i form av pollinering, så kallade ekosystemtjänster. Ett utdrag från Svenska Vildbiprojektets rapport från 2004, *Nyskapande av livsmiljöer och aktiv spridning av vildbin*, får belysa och avsluta. Titeln "*En framtid för vildbin och människor*" är talande.

"De vilda bina är utan tvekan en kaskadgrupp för den biologiska mångfalden i jordbrukslandskapet, eftersom de genom sina pollinerande aktiviteter skapar växtresurser åt andra organismer och bidrar till de rika naturvärden som bör känneteckna ett ur alla synpunkter väl fungerande odlingslandskap. De är dessutom pollinatörer av ett flertal av de odlade grödorna, vilket bidrar till människornas försörjning av livsmedel. En ökad andel restbiotop i jordbrukslandskapet är positiv för artantal och täthet av både vilda växter och vildbin. Restbiotoper i form av linjära landskapselement som diken, åkerrenar och vägrenar bildar strukturer som vildbin använder då de förflyttar sig i landskapet. Fler sådana biotopoelement ökar konnektiviteten i landskapet, förbättrar möjligheten för bina att utnyttja biotopöar och gynnar därmed vildbinas populationsutveckling och spridning i landskapet. Det optimala landskapet för en rik vildbifauna är således en varierad habitatmosaik som omfattar både boplatser och blomrika zoner mellan vilka bina lätt kan förflytta sig. Det varierade och hållbart nyttjade landskapet är också det mest attraktiva för människorna."

Text: Pär Svensson.

För mer info: orkelljunganatur.se

Foto: Pär Svensson.